

De groene motor



FOTO: GERRIT STRUIJIS

Het groene onderwijs kenmerkt zich door veranderingen. CPS deed de afgelopen jaren veel ervaring op met didactische vernieuwingen en een grotere beroepsgerichtheid van het vmbo- en mbo-groen. Het boekje 'De groene motor' bevat een aantal praktische voorbeelden van onderwijsvernieuwingen uit het groene onderwijs. Deze publicatie werpt daarmee licht op de werkwijze van scholen bij de introductie van nieuwe onderwijsstructuren.

▲ Cees de Jong (l), Marjan van der Wel (m) en Marinus Kamphorst: Met 'De groene motor' delen we onze ervaringen met onderwijsvernieuwingen met docenten uit het groene onderwijs

De mbo-leerlingen Voeding van het Clusius College in Alkmaar produceren en verkopen voor de schoolonderneming CC Food verse snacks. Ze krijgen de kans in het vierde leerjaar van hun opleiding zes weken fulltime voor deze onderneming te werken. Dit project behelst meer dan de productie en verkoop van bitterballen of loempia's. Met afdelingen als Sales Marketing, Plan-

ning en Productie simuleert het Clusius College een realistische werkomgeving. Bij deze vorm van projectonderwijs bewijzen de leerlingen over vaardigheden uit verschillende deeltkwalificaties te beschikken. Clusius toetst deze in een beroepsmatige omgeving. De aanwezigheid van de leerlingen, hun productiviteit, managementkwaliteiten, rapportage, presentatie van het eindproduct, communicatieve vaardigheden en hun

omgang met stress en veranderingen gelden als criteria bij de beoordeling.

De groene motor

De werkwijze van Clusius op dit terrein vinden we terug in 'De groene motor'. Dit boekje gaat in op een aantal actuele onderwijsvernieuwingen in het vmbo- en mbo-groen. 'De groene motor' bevat veel voorbeelden uit de

dagelijkse praktijk van nieuwe vormen van kennisverwerking en kennisoverdracht in het groene vmbo en mbo. Marjan van der Wel, Marinus Kamphorst en Cees de Jong, senioradviseurs bij CPS stelden 'De groene motor' samen. Naast de werkwijze van het Clusius College beschrijft 'De groene motor' een reguliere schooldag met de werkplekkenstructuur (WPS) op een landbouwbrede vmbo-opleiding. Leerlingen uit de derde klassen werken in de tuin, op een camping, in een bloemenwinkel, een VVV-kantoor, een ICT-hoek en een werkplaats. Tevens reikt 'De groene motor' voorbeelden aan van Probleem Gestuurd Onderwijs (PGO) uit het mbo en praktische sectororiëntatie (PSO) uit het vmbo. De in 'De groene motor' beschreven voorbeelden bezitten volgens De Jong veel gemeenschappelijke eigenschappen: "Ze beschrijven alle een nieuwe didactische ontwikkeling in het moderne onderwijs. Daarbij richten ze zich op de regio. Samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs geldt als uitgangspunt en de leerling staat centraal. De voorbeelden passen daarnaast in het competentiegerichte

onderwijs. De vakoverstijgende aspecten en teamgerichte aanpak vormen eveneens een overeenkomst."

Aanleiding

Er bestaan meer aanleidingen voor 'De groene motor'. De AOC Raad hoopt de successen van het vmbo-groen te vertalen naar het mbo. Volgens Marinus Kamphorst bepaalt de innovatieve onderwijskundige werkwijze mede het succes van het groene vmbo: "Met innovatieve mbo-opleiding vergroten we de kans dat leerlingen voor het groene mbo kiezen." De initiatiefnemers zien 'De groene motor' dan ook als een stuk gereedschap om belangstellenden kennis te laten maken met uiteenlopende ideeën over toepassingen van onderwijsvernieuwing in het groene onderwijs. Vernieuwing acht hij om meerdere redenen noodzakelijk. Door de malaise in de primaire sector van de agrarische bedrijfstak daalt de behoefte aan specifieke vakopleidingen op dit terrein. Kamphorst noemt als voorbeeld een groene opleiding in een door de vogelpest en MKZ geteisterde regio. Het leerlingenaantal op deze vmbo-school daalde, omdat docenten zich vastklampten aan hun vak. Nadat de school zich toelegde op een landbouwbrede invulling, die aansloot bij de ontwikkelingen in de regio, steeg het leerlingenaantal weer. Daarnaast constateren veel docenten dat de traditionele aanpak leerlingen niet langer motiveert. "Sommigen zien dat hun leerlingen meer opsteken tijdens hun bijbaantje dan op schooldagen", aldus Kamphorst. Hij ziet een andere aanpak niet als een revolutie. De gilden pasten de principes van de huidige werkplekkenstructuur al toe. Ook in het begin van de vorige eeuw gebruikten opleidingen deze werkwijze. Alleen de vakoverstijgende aanpak is volledig nieuw.

Hulpmiddel

CPS ziet 'De groene motor' als hulpmiddel voor docenten die al over goede ideeën beschikken, maar moeite hebben deze toe te passen in hun onderwijssituatie. Met enige aanpassingen en begeleiding komen ze een aardig eind op weg. Voor de docenten die zich hier nog niet mee bezighouden ziet CPS 'De groene motor' als instrument om hen te laten kennisma-

ken met andere ervaringen en werkwijzen. Dat betekent niet dat ze een voorbeeld of didactische werkwijze moeten adopteren, kopiëren en vervolgens op hun leerlingen loslaten. De Jong: "Zie 'De groene motor' als een kookboek, kies een gerecht dat bij je past en bereid een maaltijd binnen jouw mogelijkheden." CPS vindt aanpassing van de in 'De groene motor' beschreven voorbeelden aan de regionale situatie en de omstandigheden van de betreffende school daarbij essentieel. Ook gaat het niet om de keuze voor één didactisch model, maar de toepassing van alle onderwijsleervormen. De Jong: "Eén didactische werkwijze tijdens een vmbo- en mbo-opleiding leidt tot verveling. Pas naast WPS, PO en PGO ook andere op elkaar afgestemde onderwijsleervormen toe. Een leerling is gebaat bij variatie."


Samen ontwikkelen

'De groene motor' bevat ook een aantal praktische tips voor scholen die kiezen voor een nieuwe onderwijskundige aanpak. Marjan Van der Wel waarschuwt voor een aantal valkuilen die nieuwe onderwijskundige modellen in de weg staan of vertragen. Zo vinden de aanpassingen plaats terwijl het dagelijkse schoolleven doordraait. Tevens vereisen deze investeringen. Het CPS vindt het dan ook noodzakelijk dat scholen docenten faciliteiten verlenen om vernieuwingen vorm te geven. Daarnaast acht CPS het belangrijk dat niet de directie van een school de invulling oplegt, maar samen met de docenten plannen maakt. "We vinden het belangrijk, dat directies vanuit een kader veranderingen ondersteunen, maar de vormgeving aan het docententeam overlaten", aldus Van der Wel. Daarnaast vindt zij het belangrijk dat scholen de buitenwacht zorgvuldig over een nieuwe onderwijsvorm informeren. Dit geldt voor zowel de leerlingen als hun ouders maar ook voor het regionale bedrijfsleven en de toeleverende scholen. Ook vindt zij het belangrijk dat didactische werkvormen uit afzonderlijke afdelingen op elkaar aansluiten. Als voorbeeld noemt Van der Wel docenten uit de onderbouw van een vmbo die in aanvaring komen met collega's uit andere leerjaren, omdat de kennis en vaardigheden van leerlingen bij bepaalde vakken niet op elkaar zijn afgestemd. Begeleiding bij een andere uitvoering →



van het onderwijs door CPS biedt volgens Van der Wel voordelen: “We kennen en herkennen de uitdagingen die docenten en schoolleiders tegenkomen.” Daarnaast stelt zij dat CPS de landelijke ontwikkelingen kent en weet hoe andere instituten gestalte geven aan veranderingen. Hoewel

docententeams zelfstandig het tempo en de vorm van onderwijsvernieuwingen bepalen, brengen de begeleiders kennis in en bewaken de voortgang. Vertraging van het veranderingstempo door de dagelijkse werkzaamheden is één van de valkuilen. “Verbouwen terwijl de verkoop doorgaat maakt het

lastig. Begeleiders van buiten de eigen schoolorganisatie letten erop dat de voortgang van het proces niet in gevaar komt”, aldus Van der Wel. 

Gerrit Strijbis